

JANUARO-APRIL 1960 . N° 192

Ca dokumento esas enretigata da Ronald Bijtenhoorn □
www.bijtenhoorn.nl

PROGRESO

Progreso fondesis da Profesoro Louis Couturat,
Collège de France, en 1908. Ol konsakresas a la
propago, a la libera diskuto ed a la konstanta
perfektigo di la Linguo Internaciona. Progreso
editesas kom la oficala organo di la

UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA

(IDO = ESPERANTO REFORMITA)

KONTRIBUTAJI POR LA UNIONO

Membri abonanta	kolektiva od individuala, minima kontributajo 5.— sFr. (6.— Sueda Kr)
Aboni ordinara	5.— sFr. (6.— Sueda Kr)
Meceni	pagas segun volo e recevas gratuite plura exempleri de Progreso, se ta deziro sat frue indikesas.

On povas pagar en nacionala pekunio al sequanta landal reprezenteri:

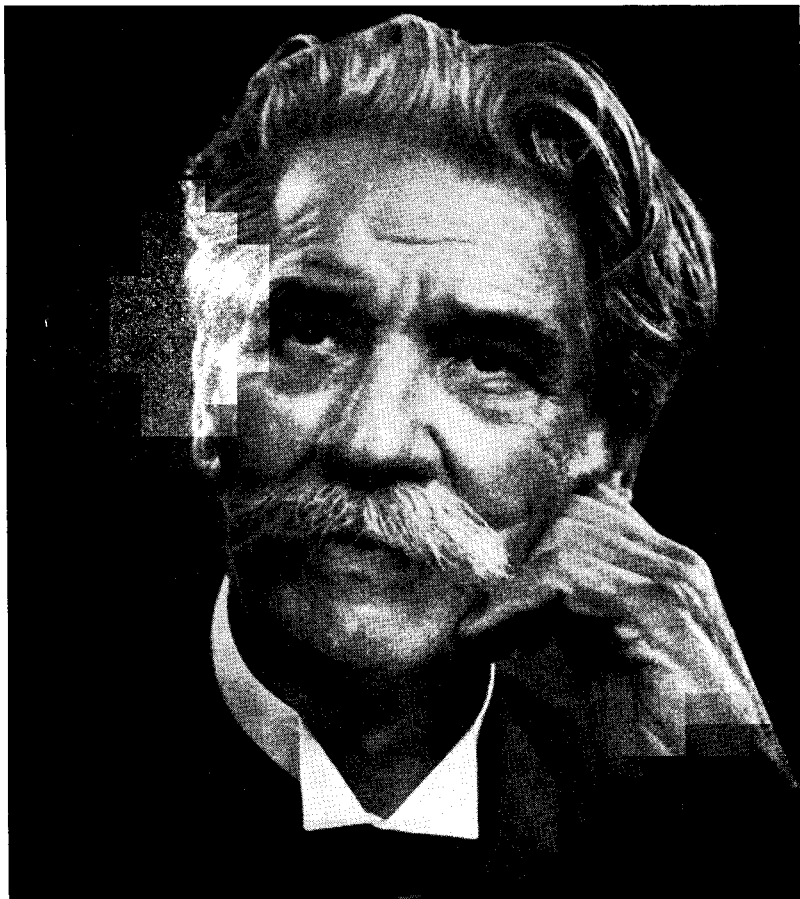
Anglia:	Sno. E. M. Jacob, I. L. S. kasero, 3, Spare- leaze Hill, <i>Loughton</i> (Essex)	sh.	8/—
Austria:	K. M. Polan, Oswaldgasse 14/VI/10, <i>Wien XII</i>	sh.	25.—
Brazilia:	Dr. Faust Tenfuss, Caixa postal, 147 Mirassól, <i>E. S. Paulo</i>	Cruz.	100.—
Chekoslovakia:	C. Novy, Vratislavova 3, <i>Praha VI-58</i>	cKr.	8.—
Dania:	E. Thomsen, Sjaellandsgade 57, <i>Fredericia</i>	dKr.	8.—
Francia:	C. Papillon, 52, Rue Petit, <i>Paris 19e</i> (Post- chekokonto 317.32 Paris)	NF	6.—
Germania:	Erich Schneekloth, Sedanplatz 6, (16) <i>Wiesbaden</i>	DM	4.50
Hispania:	Joaquin Ferreres, <i>Hospitalet de Llobregat</i> Calle Monte, 42; Coll Blanch (Barcelona)	Pt.	50.—
Hungaria:	Dr. Árpád Vigh, paroko, Damjanich-u. 47, <i>Budapest XX</i> , Postchekokonto 54.944	Ft.	12.—
Italia:	Leonardo Raiteri, <i>Inverigo</i> (Como)	Lit.	700.—
Luxemburgia:	H. Meier-Heucké, 38, rue Sainte-Barbe <i>Esch/Alz.</i>	lfr.	60.—
Polonia:	Julian Orlewicz, Krasinskiego 16m57, <i>Warszawa 32</i>	Zl.	25.—
Suisia	J. Kreis-Schneeberger, Case Champel 27, <i>Genève</i> (Suisia). Postcheko-konto I/7202 (ULI). Banko-konto: Société de Banque Suisse, <i>Genève</i> (ULI)	sfr.	5.—
USA:	C. A. Roström, World Language Institute, 7327 N-Octavia Ave., <i>Chicago 48</i> , Illinois	Doll.	1.20

En l'altra landi on povas sendar la pagi (til la 30a aprilo maxim tarde) ad un del supra adresi o direkte al Konto ULI - Skandinaviska Banken - Örebro (Suedia). Korespondo-adreso: Sioro Hellmut Röhnisch, Björkliden 10, Örebro.

Omna landal reprezenteri acceptas anke komendi por lernolibri, vortari ed altra Ido-materialo ye la kondicioni indikita en la 3a kovril-pagino.

PROGRESO

Januario-Aprilo 1960 . No 192

Dro med., teol. e fil. Albert Schweitzer, Lambarene

LA PREMII SONNING E LEMAIR POR DOKTORO SCHWEITZER

Doktoro Albert Schweitzer, famoza en la tota mondo pro sua laboro kom mediko en Lambarene, en Afrika franca equatorala, recevis ja en la yaro 1953 la Nobel-premio por la paco, ed antea anke la distingito kom doktoro honorumala del universitati di Zürich, Oxford, St. Andrews, Edinburgh, Praha, Cambridge e Tübingen, same kam la Goethe-premio del urbo Frankfurt am Main e la premio del libro-komerco germana. Recente il recevas kom nova honori la premii Sonning (Dania) e Lemair (Belgia). La honorato, qua pos studii teologia en Strasbourg, Berlin e Paris (1893-99) divenis pastoro e pose profesoro dil teologio en Strasbourg, konvinkesis pos lektado dil advokato dil parisana misiono evangeliala ke lu devas helpar l'indijeni povra e malada di Afrika. Malgre sua 30 yari, il komencis la studio dil medicino, speciale la medicino tropikala, e pos kompletir ca studii il livis Alzacia e Francia por irar a Lambarene. Depos 1913 il praktikas kom mediko che la indijeni ibe e multe helpis ameliorar la stando sanesala dil nigra populi en ica regiono. Nature Albert Schweitzer anke multe laboris por alejar la situeso social ed ekonomiala dil indijeni, instalante skoli por plu bona instruktado e labori manuala per olqui docar l'utiligo plu efikiva dil tero fertila. Ni savas ke ica filantropo, qua es membro dil *Institut de France*, qua agas kom kristano vere aktiva, es anke famoza pri sua pleado dil orgeno e speciale kom interpretero ecelanta di Bach. Pri temi filozofiala e pri la religio il skribis diversa verki, qua tradukesis en la chefa lingui. L'indijeni di Lambarene nomizas la doktoro ed amiko en sua idiomo «Oganga», quan li volente konsultas se li havas sucio o grava problemo. Dum la konferi di la populi afrikan-aziana on ofte mencionis kun aprobo la laborado ne-egoista di dro Schweitzer. Profesoro Albert Einstein, la genial ciencisto e Nobel-premiizito, karakterizis ilu kom «granda homo en nia yarcento tragediala».

Ni referas la lektanto anke al literaturo specala pri doktoro Albert Schweitzer, olqua es pasable granda ed importanta, ed existas nun en omna chefa lingui. Ecelanta rezumo internaciona pri la vivo di ica mediko e sua labori e verki ciencal-kultural, etikal-social e humanista es lektebla en la specala numero pri

Albert Schweitzer di «Universitas», la revuo por cienco, arto e literaturo, n° 1, 1960 (editita en Tübingen, Germania). Partoprenis en ol tre multa eruditi, ciencisti de multa landi di Europa (Westo e Esto), de nord- e sud-Amerika e mem de Siria, India e Japonia. Tre interesiv inter la judikanta kurt-rezumi es l'enunco da Nobel-premiizito patro Pire (Belgia) pri ica brava kombatanto universala por paco, etiko e yusteso inter omna populi.

Yen kelka pensi di Albert Schweitzer: «Reguli pri paco-konkluzi, mem se bone intencita e formuligita, ne es efikiva. Nur la pensado, qua produktas kom rezulturo ul respektego dil vivo, es kapabla krear l'eterna paco.» «La rinovigo di nia koncepto dil universo nur povas rezultar de pensado neflexebla vera e senegarde kurajoza.»

E. Anderegg

LA «RENKONTRI INTERNACIONA» EN GENÈVE

DA E. ANDEREGG-GURTNER

Ye la recenta «Renkontri Internaciona» kunvenis en Genève homi de diversa landi, uli por diskursar pri duktanta temo interesiva «La homo en la laboro», altri por nure askoltar o diskutar la kozi traktata. L'unesma diskursanto en la universitato esis Georges Lefranc. Olim aktiva socialisto, lu retretis depos kelka yari del vivo politikala. Lua experienci e lua savo es imprimi en kelka verki dil historio. Per diskurso klar ed objektiva lu donis rezumo historiala pri la developo dil laboro. *Hodie, en l'epoko dil mashin-industrio e dil operacado automatigita la laboro ofte sentesas kom malediko pro la maniero hastoza e tro charjita di sua exekuto. Lefranc postulas kom plu bona solvo e kompenso la saja utiligo dil libera tempo. Semblas ke il ne atencis l'opiniono di diversa experti pri experienco en la laborometodi automata e mekanikala, qui plurfoye demonstris ke ica kompenso probable ne sempre suficos. Pos la diskurso di Lefranc parolis Louis Armand. Anke lu povis parolar segun richa experienci, nam lu esis chefdirektoro e plu tarde prezidanto dil konsilistaro di administro dil S.N.C.F. (statala fervoyi franca) e kunfondero dil Euratom, l'organizuro europana pri l'energio atomal. «Saja preparo di projetado por l'industrio es necesa por evitar erori, domaji, desavantaji» dicas ica diskursanto, qua es

anke laboranta por la developo di fontoj de petrolo en la Sahara. Segun la vidpunkto de Armand, la progreso de la tekniko liberigas la homojn de taskoj monotona kaj senspirita kaj helpas ilin per salario pli granda formacii vivon pli bonan kaj agreablan. (Probable anke ad ĉi tiujn asertojn multaj laboristoj pozus argumentojn kontraŭe!)

La sovetrusa historiisto de la ekonomiko Yuri Frantsev diras ke la rusa laboristo havas la posiblaĵon konocari la organizon kaj teknikon de sia laborejo kaj komparari ĉiujn progresojn kun tiuj de la eksterlando, pro ke revui laŭstrajn pri tekniko kaj industrio, tradukita al lia matrolingvo, estas konstante disponebla. Frantsev kredas, ke dum la programo sepyara la revenui de la civitano sovieta la popoloj augmentiĝos je 40% kaj ke oni projektas segun la programon 22 milionojn de nova habitoj. Labor-dio estas ĉi tiuj horoj kaj semanoj kiujn ili realigos probable en ne foro futuro.

En la sekvanta diskurso parolis du eminentaj reprezentantoj de la ekonomio kaj politiko de la Ŝtatoj Unionitaj kaj de Francio. Eĉ Adolf Berle, antaŭa ambasadoro de la USA kaj nun konsilisto administrala de kelkaj grandaj bankoj kaj entreprenoj industriaj. Jules Moch, kiu kombatis dum la milito en la navaro, posedas en la «résistance», estas nun membro de la franca gubernio kaj konsakras ibe siajn kapablaĵojn al rekonstruktado de fervojoj, stratoj, portoj, same kiel al la navaro de komerco kaj de la aer-transportado civila. Berle atentigas en sia diskurso la avantaĝojn de la sistemo kapitalista, al kiu debas la industrio de sia lando la potenca situo en la mondo. Li laudas, ke 90% de ĉi tiu industrio estas en la manoj de entreprenoj privataj, de kiuj la kapitalo posedas miliardojn de akcioj kaj assekuro-societoj, de privataj bankoj kaj pensio-kasoj. Pli tarde, post la duro de generacio, du trioj de ĉi tiuj familioj amerikaj ricevas la dividendojn de ĉi tiu kapitalo kaj tiuj estas realigitaj laŭ la specoj de kolektivismo. Altralate, Jules Moch, kiel socialisto konvinkita, kombatas la sistemon de la parolanto antaŭa. La reprezentantoj de la komunismo kaj de la kapitalismo estas same iliaj adversoj. Nam la programo kaj intencoj socialistaj havas komunan bazon laboro liberala, ne koaktita. Kun fervoro li kombatas la sistemon kapitalista, nam por li ŝajnas evidenta ke ĉi tiuj posedantoj de privataj bankoj kaj societoj, akiritaj per spekulado anstataŭ per laboro korekte kaj serioza, estas havantaj akiritajn nehoneste. La deziro de Moch estas ke pli bona demokratigita ekonomio de la USA fine proksimiĝos al ilia propra tendenco pli liberala de la socialismo.

Danilo Dolci, la antaŭa arkitekto de Trieste, parolis en la poseda diskurso. Ne estas necese prezenti lin en Suisio, nam ĉi tiuj sem-

blis konocar lu, la granda filantropo qua tante zeloze kombatas por granda tasko. Tale lu anke salutesis kun varm aplaudo. La raporto pri sua grand aktiveco en Sicilia esis tre bonvenanta por ica konfero dil Renkontri Internaciona. Danilo Dolci diskursis segun sua libro «Inquesto en Palermo», nun editita anke en germana. Ula libro-recensanti dicas pri ta edituro: «Libro quan ni apene suportas lektar – libro quan ni absolute mustas lektar!» Dolci, la stranja santo qua prenis kom sua tasko vekigar la koncienco di Italia e dil mondo, atencigar pri la situeso netolerebla, lezanta dil humaneso, en certena parti di Sicilia. Ica «Inquesto en Palermo» es un de la dokumenti terorigiva di nia epoko. «La frazeologio ortodoxa pri la solidareso europana e la «success-story» dil prosperado occidentala chanjas su koram ica libro en honto e stulta babilacho» mencionas la recensanto Jean Améry. Vere, es trista povreso en Sicilia: preske 30% del siciliani es inter le maxim povra, 20% es povra, 46,4% es iliterati. En Palermo habitis en 1951 2807 familii en groti o baraki, anke catempe nur 30,9% havas labor-plasi. Mizero, krimini, prostituco, desespere habitas sub la cielo antiqua di ica lando. Mezvalore en la urbeto Campofiorito 4,17 personi habitas un chambro, 32 familii habitas kune kun animali, 49 pueri inter 6 e 13 yari frequentas la skolo, 46 ne povas irar. On dicas ke la potenti dil patrio di Dolci esis kontre l'edito e publikigo di tala fakti. Yen granda taski vartas solvo! Aktiva helperi ne mankez en la demarshi por qui nun Dolci donis la signalo di inicio. Felice, ke por tala mizero-tempi naskas homi qui donas kurajoze la voko-signalo por helpo aktiva, quale ni konstatis anke pri Abbé Pierre en Francia (konstrukto di habiteyi por la povri) ed anke pri patro Pire, la nuna Nobel-premiizito belga qua tante helpis la povra refujinti formigranta pro l'eventi militala e politikala dil yari recente pasinta.

La lasta parolanto dil Konfero Internaciona en Genève esis la suisa erudito ed esploranto en la domeni di medicinal e fizikal relati, profesoro Alexander von Muralt. Lu diskursis pri la temo «La kondicioni dil ciencal laboro en la prezenta socio». Lu klarigis sua vidpunti pri instruktoso dil yuna esploranto, pri vivaceso ed elastikeso dil spirito, nam nur al spirito alerta e vigilanta ofresas la chanco di inventuri, developi, deskovri. Kom granda minaco al ciencal explorado aktuala deklarasas la nuna konkurso inter la granda povi dil mondo en la domeno dil atomala cienco. Exploristo, erudito, ciencisto, qua donas la produkturo di sua

savo e konoco kom doto ad irga stato por olua propra skopi ekskluzive, tala homo trahizas la libera cienco, qua stacas super la nacioni. En sua statala servo la ciencisto povas koaktesar laborar por instrumento od aparato di destrukto e devasto, e lu mustas esar koncianta pri sua responsiveso vers la kunhomi. Per ica grava diskurso da Alexander von Muralt la Renkontri di Genève finis. La konfero donis perspektivo extensiva e medicis kontakti valoroza, tale ke laiki ed eruditi recevis richa materio por plusa studii e reflektado.

La famoza ciencisto Louis Pasteur dicis: «Me kredas absolute ke la cienco e la paco triumfos fine super nesavo e milito, e ke la populi dil tero konkordos ne plus destruktar, ma konstruktar...!»

La filozofo britana Bertrand Russell, evidente deceptita pro mala experienci en du granda militi totmonda, formacis en tala maniero sua pensi: «La ciencisti esforcas posibligar lo semblante neposibla, ma la politikisti esforcas ofte igar neposibla to quo esabus posibla.»

GHANA

DA HEINZ JACOB

La venti ululis tra la stradi di London ye la posdimezo di la 14-a novembro, kande me departis de London per Strato-cruiser, e pos tushar Barcelona nokte, atingis per ne-interruptita flugo la chefurbo di Ghana, Accra, ye la proxima matino. Kande ni decensis la reda sulo montris su quale arterii en la densa foresti e balde ni atingis la sunoza aerodromo. Rulante en automobilo tra la moderna chousei, termit-kolini frapis la kurioz regardi, glorioza kolori di florifanta arbori videskis en la brilanta suno, ed esante apene 5 gradi del equatoro la varmeso atingabis 79 gradi Fahrenheit (26 gradi Celsius) ye ta frua hori di la matino. Accra kun 136 mil homi kombinas la anciena «shanty» distrikto konsistanta de dometi maxim primitiva e tre moderna edifici recente konstruktata. Stradi, edifici, homi, e ridanta pueri, omno trempata en la feroça suno, palmi alonge la blanka sablo di nekompareble bela verd-blua ondi dil Atlantiko, la bateli dil serfo-portuo di Accra, la vivaca trafiko, homini ed pueri portanta aquo-siteli sur la kapi, omno kombinis por krear forta impresio longe retenata. Dum la sis semani di mea sejourno

me vizitis la stadio por regardar dansi tribuala aranĝita okazo la Accra Konfero Afrikana, me diskutis mea projekto kun multaj Afrikanoj kiuj akceptis la importon de tiu tala developo, ma ankaŭ emfazis ke la maksimumaj urĝantaj problemoj estas tiuj de developo de sanecstanoj, hospitaloj, trinkeblaj akvoj, pura, la kreo de elektrifiko, la konstruado de ĉosoj, la establiĝo de lernejoj. La taskoj estas vastaj kaj la mezoj tre modestaj. Sioro Otoo, ĉefo de la kontoro por Ghanajanoj Lingvaj, diris al mi ke laŭ la kredo la iliteratuloj estas 90% de la popolo de ĉirkaŭ 7 milionoj en Ghana. La lingvaj tribualoj estas dek, la maksimume importantaj inter ili estas Ga, Ewe, Fante, dum ke Angla estas la unika komuna lingvo de la lando. Dro Kwame Nkrumah diris ke, pro la diversigo de la lingvaj tribualoj li konsideras kom unika praktikebla solvo la bi-lingvismo de la vasta kontinento, nome angla-franca en la futuro. Ma pro ke preske ĉiuj landoj de la kontinento, la lingvaj kadroj trovas iboj, adiciojn kun la arabaj, kaj la lingvoj de la kontinento de India kaj de Ĉinio.

Regardante la enorman mapon de la kontinento de Afriko oni facile trompas pri la reala distanco. Ghana jam aspektas mikra kaj modesta, ma fakte ĝi estas teritorio de 91 842 kvadratoj miloj kaj konsekvence estas en areo la kombinita teritorio de Anglio, Vals kaj Skotio, ĉar estas nur 87 815 kvadratoj miloj. Ma dum ke Granda Britanio havas preske 50 milionojn da homoj, Ghana nur havas ĉirkaŭ 7 milionojn. Por la vojaĝanto ĉiuj cifroj ne estas de granda importanco eĉ se oni koncedas ke oni estas en lando de vasta teritoria, kaj politikale ke tiu lando havas enorman importancon en la developo de la kontinento pro ke ĝi gajnos posthabe la lukton de sia nedependeco. Ed ĉiuj duros plene rolojn importantajn pro ke ĉiuj registaroj koncedas ĉiujn devoj al alia popolo afrikana, helpante en la lukto por nedependeco absoluta.

La unesma deĵono konsistis simple de oranĝoj-sukoj koldigitaj, panetoj, pecoj de ananaso kaj kafeo prenitaj kun sioro kaj siorino George Padmore en lia bela domo meze de arboj afrikanoj en la ĉirkaŭaĵo de la ĉefurbo. La vento suflis dolca tra la malfermitaj fenestroj kaj oni moviĝis lene en la ĉampro kaj la dolcesoj de la aero. Esas ĉiuj misteroj de la unesma renkontro kun Afriko, oni ne plu revenas pri ĝi, oni sonĝas kaj tamen vekas. Nulaj vortoj povas priskribi la sentojn de la unesma di, la ĉiam nova impresoj, la ĉiuj de la stratoj kaj merkatoj, ĉiam ĉanta kaj ĉiam vivaca kaj profunde diferenca de la vivo ĉi tie.

*

Promeno esis apene posibla en la varmeso dil jorno e me sukcesis pruntar automobilo por la tota duro di mea sis-semana sejourno. Ica automobilo divenis mea «longa gambi» e me vidis multo. Me decidis vehar tra la densa foresti di Ashanti al chefurbo Kumasi kun 78 000 habitanti, distanta cirkume 170 milii ce. 255 km) de Accra. Dum hori nulo altra esis videbla kam la alta arbori, ecesanta 50 m en alteso, e de tempo a tempo me pasis la primitiva vilaji kun la radianta vizaji di la felica homi qui salutis kun rido e braki-signo, qui vendis ananasi, banani, kokosi en la merkati dil vilaji, simpla tekti kovrita per palm-folii; e konstante la gayeso dil vizaji di la yuni. La humideso del foresti acensis matine ye la komenco sub la unesma sunradii, ma la densa foresto anke protektis la voyajanto. De la kolini e monteti on havis belega panorami kande la denseso diminutis. La hori pasis rapide en ta du dii dil longa voyo. La maxim bunta vivo trovesis en Kumasi, quale en Accra, en la merkati qui pulsas kun vivo e kolori e gayeso. Esas la radiant optimismo di populi vivanta permanente en la suno, qua impresas maxime.

Inter la granda eventi di mea sejourno me havis la privilejo obtenar invito a la Konfero di la populi di tota Afrika qua eventis en la publika komon-domo di Accra, apud la maro. E de la unesma vespero ye la 5-a decembro la eventi chasis su. Naturale me juis la aranji, la dansi, la sportala eventi e la renkontri, ma quo importis esis la seriozeso di la homi qui venabis de omna anguli di la kontinento por deliberar pri la proxima pazi vers liberigo. On vidis omna posible imaginebla vesti di reprezentanti de Etiopia e de la araba landi, europeane vestizita Tunisiani kun qui me diskutis plu lente en franca, la afrikana klanestri kun enorma para-suni, signo di lia digneso e lia «linguisti», servanti portanta komando-bastono bele cizelagita, qui sole pronuncas decidi en asemblo vice la klanestro, Mohamedisti, e centi de personi qui plenigis la hali e renkontreyi depos la frua matino til tarde en la nokto. Me memoras la amikala manuopreso di la spozino di Paul Robeson, la granda kantisto, qua adportis la libri pri Paul Robeson por expozo en la Accra-konfero. E me memoras sidir, kun glaso de aquo, avan la skribmashino por finar la longa artiklo pri ta granda Afrikano qua aparis en la pagini dil jurnal Ghana Times. La elektita prezidanto dil konfero esas nun plu bone konocata en la mondo, Tom Mboya, qua diskursis forte e kun grand klareso pri la developi en Afrika.

La tri chefa skopi por la developo di la lando esas sanesala aquo drinkebla, elektrala povo, e generala eduko. Ma ultre ta fundamentala demandi existas altra ne-facile solvebla problemi. La nutrivi esas restriktata, e quankam fresha frukti abundas, mankas la proteinoza manjaji. Bovaro tote mankas ed erste nun on komencas ciencale explorar metodi agri-kulturala, nutrivala, higienala, e kuracala. Ed on laboras energioze e kun entuziasmo por atingar stando di rapida avanco. Me vehis este por vidar la konstrukto dil nova e granda portuo di Tema e me lektis kun intereso pri la projetita Volta digo, me inspektis edifici, publika librerii, nova muzei ed anciena kirki, la granda magazini, la moderna radio-emisala staciono, la nova stadio por plu kam 10 000 personi, la moderna kur-agro en Accra, la teknikala skolo di Kumasi, la universitato di Legon ed altra vidindaji qui montras la avanci dil lasta yari. Ghana movas rapide ed okupas plaso importanta inter la landi di Afrika qui avancas vers e trans la nedependeso.

E me diskutis kun multa yuni qui vizitabis la skolo di Achimota o qui studiabis en la Unionita Stati di Amerika od en Granda Britania, od altra europana landi, e li omna konsentis ke li lernis de la libri existanta en ta landi, li lernis chefe pri la geografio europana, pri la historio de vidpunto europana e ke, til nun, poko facesis por deskovrar la longa e granda historio dil kontinento di Afrika.

E yen la tasko di mea vizito: deskovrar ka la developo esas matura por establisar editerio qua trovus skriptisti, ciencisti, ed edukisti Ghanaiana qui povus preparar ta libri bezonata, qui povus divenar la autori por sua propra popolo e, future, por Afrika per krear la edukala moyeni qui esas vere indijena e korespondas kun la edukala e kulturala demandi di la kreskanta generaciono. Ka ta nociono di intelektuala nedependeso ulteme matureskos dependos de amiki en Ghana qui agnoskis olua importo ma qui konfrontesas per sennombra problemi de qui un semblas plu urjanta kam la altra.

Ma la vivo chanjas ed avancas rapide e ta chanjo esas expresata ne nur en konstrukto e la lenta establisado di fabrikerii, ma chefe en la sentimentis di la homi, en la vizaji di la infanti ed en la perspektivi di libera developo qui esas klare markezita kom skopi atingenda ed atingebla.

Meze di decembro la nokti koldeskis pro la venti qui suflias del Sahara ed adportis sika sablo, la aero divenis min humida,

la ecesa varmeso cesis, e kun ta venti arivis la tempo di mea departo. Frue en la matino la motorbuso livis la vekiganta urbo di Accra e pos multhora voyajo atingis Takoradi, la portuo di embarco. La motor-navo Apapa livis la litoro ma Afrika restis videbla e ni eniris la portui di Freetown en Sierra Leone, Bathurst en Gambia e fine Las Palmas en la Insuli di Kanarii. La suno e la dolceso dil aero akompanabis ni, la nateyo sur la navo esis apertita, esis vakancala ceno, bunta e joyoza. La lasta impresio esis la danso-trupo hispana qua livis la navo kelka minuti ante olua departo de Las Palmas por portar ni tra la feroça venti dil Atlantiko a la vintro di Europa.

LA HEILIGENSTADT-TESTAMENTO

A mea frati, Karl e Johann Beethoven

Ho, vi homi, qui konsideras e deklaras me kom odioza, fola e mizantropa, quanta desyusteson vi facas a me! Vi ne konocas la vera kauzo di to, quo tale aspektas. Mea kordio e mea anmo depos mea infanteso nur havis la dolca sentimento dil bonvolo. Me anke sempre esis inklinata exekutar proda agi. Ma vi nur egardis la desfelica stando, en qua me esas depos sis yari e qua divenis plu mala pro nehabila mediki. Omnayare me deceptesio en mea espero divenar sana, e fine me esis obligata expectar *longe durante maladeso*, di qua la kuraco forsan postulas multa yari, supozite ke la morbo esas remediebla. Quankam me naskis kun fervoroza ed alerta temperamento ed anke kun inklineso ad la plezuri dil *mondumala vivo*, me mustis frue separar me de la homi e vivar en izoleso. Se me ulfoye volis neglijar omno to, ho, quante brutale me esis repulsita da la iterata trista experienco di mea mala audio! E tamen esis neposibla por me dicar a la homi: «Parolez plu laute, mem kriez, nam me esas surda!» Ho, quale me povus rivelar la febleso di ula senso, qua devus esar plu perfekta che me kam che altri, senso qua plu frue esabis maxim perfekta che me, mem tante perfekta, ke nur poka personi posedis simila, adminime che mea samfakani. Ho, me ne povas lo! Pro to pardonez me, se vi vidas me retretar, malgre ke me volente dezirus frequentar vi! Mea desfortuno duoble igas me sufrar, pro ke me mustas divenar

min apreciata pro ol. Por me ne donesas distrakto esar kun altra homi, partoprenar espritoza konversado, donar reciproka konfidaji. Me esas preske sola; nur pro la maxima neceseso me koaktas me relatar homi. Me mustas vivar quale exkomunikito. Se me hazarde proximigas me ad ula societo, terorigiva anxio sizas me, pro ke me timas, ke ulu deskovros mea stando.

Tale anke esis dum ita sis monati, quin me pasigis ye la ruo. Mea savoza mediko exhortis me indulgar mea audio; hike il renkontris mea propra deziro. E tamen plurfoye, kande me esis vinkita da mea inklineso a la mondumala vivo, me lasis me tentar partoprenar ol. Ma quanta shamo por me, kande ulu stacanta apud me audis distanta fluto e *me audis nulo*, od, kande ulu *audis pastoro kantar* e me sempre audis nulo! Tala eventis preske duktis me a desespéro, e poko mankis a me por ipse kurtigar mea vivo. Nur la *arto* impedis me. Semblis a me neposibla livar ica mondo, ante ke me parfinis omno to, a quo me sentis me advokita. E pro to me duris ica mizeroza vivo, qua vere esas mizeroza: korpo tante sentiva, ke irga chanjo povas alterar mea maxim bona stando a la maxim mala. La *pacienteson* – tala esas la nomo – me nun mustas selektar kom mea kompanino. Me facis lo. Me esperas, ke mea decido parsufrar esos nerevokebla til ke la Parci nekontestebla deziros taliar mea vivo-filo. Forsan sukcesos, forsan ne – me esas pronta. Ne esas facila esar koaktita divenar filozofo evanta nur duadekeok yari, e por artisto esas mem plu desfacila kam por irg-altru.

Deeso, Tu spektas de la altaĵo aden mea kordio, Tu konocas ol, Tu savas, ke amo a la homi e deziro facar lo bona lojas en ol. Ho, vi homi, se vi ulfoye lektos ico, lore atencez, ke vi facis neyustajo a me, e la desfelico konsolacez su trovante samkompano en me, qua malgre omna obstakli dil naturo facis omno segun sua povo por atingar plaso inter la meritoza artisti e homi.

Vi, mea frati, Karl e Johann, balde pos mea morto e se profesoro Schmidt ankore vivas, pregez il, en mea nomo, ke il deskriptez mea morbo ed ke il adjuntez ica letro a la deskripto, por ke la mondo, adminime pos mea morto, maxim posible divenez rikonsiliata kun me. Samtempe me nominas vi du kom la heredanti di mea richajo – se on darfas nomizar ol tale. Repartisez ol honeste, konkordez e sokursez l'unu l'altru! Ta neyustajon, quan vi facis a me – vi savas lo – me ante longe pardonis. Me precipue dankas tu, Karl, pro ta devoteso, quan tu montris a me dum la lasta tempo. Mea deziro esas, ke via vivi divenez

plu felica e plu sensucia kam mea. Inkulkez la vertuo che via filii; nur olta povas igar vi felica, nultempe la pekunio. Me parolas segun mea propra experienco. Esis ol, qua levis me ek la mizero; esas la vertuo e la arto, a qui me debas mea gratitudo, pro ke me ne finis mea vivo per suicido.

Adio, ed amez l'unu l'altru! Me dankas omna mea amiki, precipue princo Lichnowsky e profesoro Schmidt. Me deziras ke ta instrumenti, quin princo L. donacis a me, restez che un de vi. Tamen, pro to naskez nula konflikto inter vi! Se oli povos irgamaniere esar plu utila a vi, volunte vendez oli! Quante joyigus me, se me mem en la tombo povus servar vi.

Nun lo esas facita; kun joyo me hastas renkontrar la morto. Se ol venos ante ke me trovabos okazioni developar omna mea talenti artistala, ol tamen, malgre mea harda fato, venos tro frue a me, e me dezirus, ke me povus tardigar ol. Tamen, anke pri ico me esas kontenta; ol ya liberigus me de stando di senlimita sufrado! Venez, kande tu volas! Kun joyo me renkontros tu! Adio, e ne tote obliviez me mortinta! Me meritas, ke vi pensos a me, nam dum mea vivo me ofte pensis a vi por igar vi felica. Esez tala!

Heiligenstadt, la 6a di oktobro 1802 *Ludwig van Beethoven*
Trad. H. B.

KRONIKO

Redaktero: J. Kreis-Schneeberger, Case Champel 27, Genève (Suisia)

En la lasta «Kroniko» (videz Progreso n° 191) me probis montrar ke la tendenci en la mondlingual domeno pokope evoluas e ke l'anciena antagonismo Esperanto-Ido gradope remplasesis da altra qua opozas la helpolingui «autonoma» al sistemi «naturalista».

Por kontrolar en altra mondlinguala kampeyi la eko di tala konstato, me sendis certena quanto di ta Progreso-numero a konocat Esperantisti ed anke al adheranti di altra sistemi. Esis interesanta konstatar la diversa reakti de ti qui recevis nia revuo.

Maxim stranja esis la respondo ricevita da sro profesoro Giorgio Canuto, prezidanto dil Universala Esperanto-Asocio, en Torino (Italia), qua expresis lua astono pri la fakto ke «Ido existas ankore». O lua astono esis sincera, e takaze ni devas reprochar a sioro profesoro Canuto, ke lu ne konocas suficiente la problemo mondlinguala ed olua diversa tendenci. O lua konstato esis ironioza e mem hipokrita, ed en ta kazo ni certigas sro prof. Canuto, ke *Ido* existos tam longe kam Esperanto, e mem se ol uldie desaparus, la Esperantisti ipsa rivekigos ol o sistemo simila. Nam la fakto nun pruvesis suficiente, ke *Ido* realigas la sekreta intenci ed esperi di multa Esperantisti, qui

ne deziras trahizar e sakrifikar la uneso di lia movado, ma qui komprenas ke sen la necesa reformi linguala Esperanto nultempe povas vinkar.

Sro Hermann, honorprezidanto dil germana Esperanto-Federuro sendis bela propagilo turistala pri Germania, tote en Esperanto.

De nia amiko L. M. de Guesnet en Paris (Interlingue): «Recentmen yo far quelc experimentes con li Esperantistes. Si ili ne es conscient del grav defectes de lor lingue ili es inrecrutabil e on perdi mult tempor, in van, corespondente con les. To quo separa nos de les es precipue li *mente*. Ili es misticos e ciecredentes e tro sovente li dialogo con les es solmen un dialogo de surdes. In li Ferie de Paris ili continua afichar li textu falsificat de UNESCO: *„charge le directeur“, vice „autorise“*.»

Me respondus a sro de Guesnet ke komprenende en la relati kun la Esperantisti on mustas eskartar omno quo reprezentas la «anciena generaciono» dil Esperantisti fanatika, nekonciliema e nekapabla komprenar ke omno, anke la lingui, evoluas. Me nultempe pretendis, ke omna Esperantisti esas nun progresema, ma es fakto ke certa tendenci por proximigo vers Ido manifestesas da multa adheranti dil linguo da Zamenhof e ni Idisti devas mantenar ica intereso e se posibla, grupigar ica Esperantisti progresema.

La preiranta remarki semblas a me anke valida kom komento di la agado di nia samideani en Berlin.

A. Neussner en Berlin opinionas ke ti qui inter ni favoras la politiko di la mifrateso nur laboras por Esperanto e sonjante dormas. «L'amikeso Ido-Espo es nur tre *platonala. Se ni irgaloke parolas nur simple pri la LI, lore on quik pensas ad Esperanto. Ofrar nia organizala kooperado ad Esperanto esas same sensenca quale se Liechtenstein ofrus soldatala helpo a Francia.»

Ni savas ke nia amiki en Berlin rikonstrucis recente la Germana Ido-Federuro (Prezidanto Rudolf Hoffmann, sekretario Alfred Neussner). De sro Neussner ni recevis recente la sequanta raporto pri la agado dil rinaskinta GIF dum la lasta semani:

«Quale ni ja ante kelka monati informis vi, esas nia programo unesme unike nur propagar en westa Berlin por ne dispersar nia forci. Segun ta programo ni mustis evitar, ke la Esperanto-kongreso eventinta pentekosto 1960 en Berlin, esas tro granda diminuto di la chanci di nia startota propagado. La skopo di nia preparanta labori do esis ne admisar, ke la publiko kredos, ke Esperanto esas la unika mondo-linguo. Quon ni facis? Ja depos la komenco ni intencis prokurar a ni autobuseto, nam la direktantaro konkordis pri to, ke tala veturo esos la maxim efikiva propagilo e relate financala spenso versimile la maxim profitiva moyeno propagala.

Danke a donaci da personi favoranta nia ideo e kun donaci da nia samideani, ni povis kelka semani ante pentekosto komprar la dezirata veturo. Esas autobuseto Lloyd LT 500, anciena ma kun nova motoro. Me opinionas, ke to versimile es l'unesma automobilo proprietata da Ido-organizuro. Ol ne ja es tote pagita e ni joyus se omna s-ni ankore povus kelke spensar por ke ol tote apartenez a ni.

La kelka semani ante pentekosto ne tote suficis por ankore nove indutar

la veturo segun nia deziri. Pro to ni produktis kelka afishi qui referis la defekti di Esperanto e qui kontenis nia chefa slogano:

Weltsprache Ido, der Schlüssel zur weiten Welt!

Ta afishi pendigesis dop la fenestri di la veturo, qua tale equipita stacis de la 4. 6. til 7. 6. avan la kongreseyo. Ni povis konstatar, ke la ja depos longe «mortinta» Ido suface shokis ed ecitis l'Esperantisti. On kelkfoye superglutinis la fenestrala diski per Esperanto-afishi quin ni itere dislaceris. Ta-okazione anke eventis vivaca diskuti. Pos la kongreso ni sendis komuniko a la Berlinal jurnalaro ed a diversa eminenta personi di la Berlinal publika vivo. Ye venerdio la 10. 6. la Berlinal jurnalero NACHTDEPESCHE notis en 55-linea artiklo nia agado. Ni povas atestar, ke l'artiklo esas relative neutrala e nek defensas Esperanto nek atakas ni. On nur konstatas la disputo. Quankam on povus regretar la fakto dil necelata disputesko, me opinionas, ke ni tamen povus notar to kom suceso, ke on itere parolas pri ni. Specimeno di ta jurnalero povas aquiresar per ni por -20 DM.

Nun unesme nia autobuseto stacas e vehas en la Berlinal stradi montranta sua Germanlingua afishi ed vartas, ke akumuliskas la pekunio por la totala induto kun Ido-reklamo. Dum agosto ol uzesos da Berlinal s-ni por voyajar a la Ido-konfero en Colmar 13.-15. 8. Ne ja esas hodie certa, ka lore omna plasi esos okupata. Pro to ni pregas omna s-ni qui volas anke vehar a Colmar, komunikar a ni quik, ka li volas vehar kun ni. Anke west-germana s-ni eventuale povos kunprenesar. La benzin-kusti dividesos inter la kunvehanti.»

Ni sincere gratulas nia samideani en Berlin pri lia agemeso, quankam lia metodi es forsan kelke diskutinda, nam li rivekigas anciena kombato-spirito inter Esperantisti ed Idisti, qua ne sempre havas bona efiko por la generala ideo dil LI. Me nulmaniere deziras kritikar irgu, ma me repetas ke segun facita experienci es ne-utala diskutar kun Esperantisti fanatika. Ni laborez por la adveno di nova generaciono di Esperantisti kapabla judikar objektale la linguala problemi! Ni pruvis per la lasta numeri di PROGRESO e SUISA-IDO-BULETINO ke tala Esperantisti existas.

Ido-konfero en Colmar. Nia samideano Ed. Waterkotte aranjas icayare en Colmar vakanco-renkontro de la 13a til la 15a agosto 1960. (Adr. Ed. Waterkotte, 2, rue des Clefs, Colmar, Ht. Rhin, Francia.)

La libro da dro M. Monnerot-Dumaine «Précis d'interlinguistique générale et spéciale» (Edit. Librairie Maloine S. A., 27, rue de l'Ecole-de-Médecine, Paris) quan ni mencionis en Progreso n° 191, intertempe aparis. Ni rekomendas ol kom lektajo ad omna Idisti, nam ol forte favoras nia vidpunto linguala. Me esperas ke skriptisto plu kompetenta kam me komentos ankore ica libro en nia revuo.

Sro Ferreres informis ni ke la yaral asemblo dil Hispana-Ido-Societo eventis ye la 20a decembro 1959. La prezidanto, sioro de Nadal, informis la asemblo ke la filii di nia regretata maestro Pedro Marcilla donacis a la HIS la importanta Ido-biblioteko di lia patro. La general asemblo rielektis omna komitatani: de Nadal, prezidanto; Ruilópez (sekretario); Ferreres (kasero) e kom asesori damzelo Pairó, sri Ballester e Serra Güell.

J. K.

OFICALA KOMUNIKI

dil Uniono por la Linguo internaciona (ULI)

Statutala elekti

La elekti por la nova Direktanta Komitato (DK) eventis fine di 1959, segun la nova statuti. La voti kontesis da elektala komitato (sro E. Anderegg-Gurtner e dlo E. Bosshard).

La distributo dil funcioni eventis per interna elekti e la Direktanta Komitato, nomizita por la periodo del la januaro 1960 til la 31a decembro 1963, formacesas tale:

Prezidanto: Dro Hans Brismark

Vice-prezidanto: Dro S. M. Auerbach

Sekretario administranta: J. Kreis-Schneeberger

Vice-sekretario: Joaquin Ferreres

Kasero: Hellmut Röhnisch

Sekretario por linguala questioni: B. C. Sexton

plus la sequanta membri: K. Cizek, C. Papillon, H. Jacob, C. A. Roström, L. Raiteri, E. Thomsen, C. Novy, H. Meier, E. Schneekloth e Tom Lang.

La Mikra Komitato (MK) konstitucesas ek la sequanta komitatani:

Dro H. Brismark, J. Kreis-Schneeberger, H. Röhnisch, Dro S. M. Auerbach, B. C. Sexton.

La Mikra Komitato sorgas la edito dil ofical organo e nun organizis sua laboro. Omna ica fakti explikas la tarda aparo di ica numero di Progreso, ma ni esperas povar editar nia ofical organo future itere reguloze.

Ido-Konfero dum 1961

La Direktanta Komitato pregas omna landala o lokala Ido-grupi qui esus pronta organizar Ido-Konfero dum 1961, informar pri to la sekretario administranta di ULI. La DK decidis pri la loko e dato di tala konfero ed informos justatempe en Progreso pri la facita aranji e la konfero-programo. Genève, 31a mayo 1960

La sekretario administranta:
J. Kreis-Schneeberger

Financi e movado por LI

Kom kasero di la Uniono por la Linguo Internaciona (ULI) me penetris la financial aferi di la Ido-movado pos la morto di nia regretata sdo Thor Bäckström e pos ta laboro, qua ankore ne es komplete parfacita, me arivas a la sequanta reflektado.

Segun mea koncepto, e segun la koncepto di la maxim multa idista sami-deani sueda esas lo maxim esencala por la laboro mondlinguala, koncentrar omna esforcis a komuna centrala organo, quan ni ya havas en nia ofical organo Progreso. Pro ta koncepto la Sueda Idisti anke decidis finar la edito di la

Sueda Mondlinguala Revuo (SMR) e sustenar Progreso per ta moyeni, quin ni spensis por nia revuo. La situeso di la mondlinguala movadi e specale dil Ido-movado esas tala, ke ni mustas koncentrar ni a lo esencala en nia laboro, la reguloza edito di un organo reprezentativa en imprimita formo. La kontakton kun la suedia membri ni mantenas per poligrafita komunikaji, quo es min kustoza e ni pensas, ke lo sama povas aplikesar en omna altra landi, tale ke la maxim multa moyeni posibla povas aplikesar por la regulozeso di Progreso e la laboro dil Uniono.

La kontributo al Uniono esas nun 5 Sfr per persono e la sumi, qui rezultas de ta kontributi esas fore de esar suficanta por la kusti por Progreso e la cetera laboro. Fakte nia laboro nur esas posibla danke la kontributi, quin ni recevas de la du suedia fondacuri ed anke altagrade de la spontana subvencioni, quin ni recevas de granda parto del samideanaro. Pro ke nia nombro presente ne es tante granda ed anke pro ke existas legi en certena landi, qui interdiktas a nia samideani abonar nia organo ed impedas li sendar lia kontributi al centrala kaso, la intenseso di nia laboro generale vidita es extreme dependanta de la spontana subvencioni, quin ni povas recevar. Pro ta motivo me exhortas omna Idista samideani kun vera intereso por progreso en la laboro di ULI sendar tala spontana kontributi al kasero tam ofte kam la ekonomiala situeso di singlu permisas. La maxim multa homi ya havas la «granda intereso» por certena kozo e por ta kozo li sakrifikas lo maxim multa de lia ekonomiala «restajo», e pro to me esperas, ke pluri povas sequar la bona exemplo di ti, qui til nun ja dum multa yari reguloze sendas voluntala kontributi a nia laboro. Per tala ago od/e per augmento di nia membraro ni povas mantenar ed augmentar la efikiveso di nia laboro.

Hellmut Röhnisch

Spontana subvencioni por ULI e Progreso: Ni recevis plura kontributaji depos la lasta raporto en Progreso n° 190. Me probis rekonstruktar la financel eventi pos la regretata kasero di ULI dum 1959 e me kredas ke me trovis omna ricevita sumi esante spontana kontributi e subvencioni. Se irga nomo o sumo es obliviata me pregas exkuzar lo, ma ni ankore ne povis komplete penetrar aden la kasal aferi dil antea kasero.

Sro Rebsamen, Suisia, Sfr 13.-; sro Anderegg, Suisia, Sfr 10.-; sro Hofstetter, Suisia, Sfr 5.-; sro Canterbury, Suedia, Skr 14.-; sro Frank, Suedia, Skr 4.-; sro Brismark, Suedia, Skr 300.-; sro Raiteri, Italia, Skr 2.64; sro Fisher, USA, Skr 19.80; sro Lundborg-Fondacuro, Suedia, Skr 2000.-; sro de Lange, Holando, Skr 15.24; sro Levassort, Francia, Ffr 1250.-; sro Thomsen, Dania, Dkr 10.-; sro Dana Ido-Federuro, Dkr 50.-; sro Neussner, Germania, Skr 3.-; sro Schöll, Germania, Skr 5.88; sro Loew, Rosemead, Sfr 4.30; sro Kreis, Suisia, Sfr 50.-.

Ni kordiale dankas omna donacinti ed esperas ke la exemplo sequesas da pluri dum 1960, quo forte helpas ni acelerar nia propagal laboro.

Hellmut Röhnisch, kasero di ULI

LIBRI E BROSHURI

La kasero dil U. L. I. e la landal reprezenteri di Progreso (videz la adresi en la 2a kovril-pagino) es pronta mediacar e livrar al Idisti ed Ido-lernanti omna Ido-libri existanta. On sendez la komendo e la pago ad un dil indikita adresi e la komendita libri expediesos de U. L. I. o de Ido-Kontoro adherinta la Ido-Librara-Servo.

Omna libri vendasas favore la centrala kaso dil Uniono por la L. I. La sendo-kusti inkluzesas en la preco. Por obtenar la preco en landala pekunio-voluntez multiplikar la sumo obtenita en suisa franki per la sequanta kam; bio-valoro: angla sh. 1.65; belga fr. 12.—; dana kr. 1.50; franca fr. 1.13, hispana pes. 12.—; italiana lire 135.—; germana Mk. 1.—; sveda kr. 1.20; USA-dolaro —.25.

Demandez nia

KATALOGO DE IDO-LIBRI

edita dal Uniono por la Linguo Internaciona Ido; kontenas la kompleta listo dil lerno-libri, literaturo, revui en e pri Ido, kun indiko dil Ido-librerii, ube ica materialo es havebla. Gratuite obtenebla che la landal agenti di PROGRESO.

MEA VOYAJO A TAHITI

originale skriptita en Ido da nia konocata franca samideano H. Vinez, kun plura ilustruri; editero: Sueda Ido-Federuro. Preco Fr. 2.—komendable che omna Ido-librerii e landala reprezenteri di PROGRESO.

**UNIONO POR LA LINGUO INTERNACIONA
(IDO = ESPERANTO REFORMITA)**

Membri dil Direktanta Komitato

Prezidanto:	Dro Hans Brismark (Suedia)
Vice-prezidanto:	Dro S. M. Auerbach (Anglia)
Sekretario administranta:	J. Kreis-Schneeberger (Suisia)
Vice-sekretario:	Joaquin Ferreres (Hispania)
Kasero:	Hellmut Röhnisch (Suedia)
Sekretario por linguala questioni:	B. C. Sexton (Anglia)
Cetera membri:	K. Čížek (Chekoslovakia)
	C. Papillon (Francia)
	H. Jacob (Anglia)
	C. A. Roström (USA)
	L. Raiteri (Italia)
	E. Thomsen (Dania)
	C. Novy (Chekoslovakia)
	H. Meier (Luxemburgia)
	E. Schneekloth (Germania)
	Tom Lang (Anglia)

La Direktanta Komitato rielektesos dum la yaro 1963

PROGRESO aparas tri- o quarfoye en la yaro, e tote en Ido. Artikli, tradukuri e movadal informi sendez al administrero: J. Kreis-Schneeberger, Case Champel 27, Genève, Suisia. Progreso imprimesas da J. Kleiner, Monbijoustrasse 121, Bern (Membro dil Uniono).

IDO-KONSUL-SERVO montras la praktikal apliko-posibleso di Ido. Omna Idisti povas kunlaborar. On demandez informi che la administrero di Progreso.